

pos är mythologiskt, så *Ramajana* af Walmikis, och *Mahabarata* af Wyasa. Deras lyrik är föga känd. Dramat utgick ur tempelfesterna och blef först sedan lösslitet från culten. I dramat, likasom i epos, slumra deras lyrik och didaktik, der är tragedien icke skiljd från komedien, der råder yttre handling, men utan all karaktärsutveckling. Dramat var förenadt med sång och dans. Lustspelet utbildades genom införande af Muhammedanska seder, t. ex. Harem, äfvensom genom den gamla religionens upplösning i secter. Det yppersta drama är *Sakontala* af *Kalidās* (100 f. Chr.). Af honom äro äfven *Vikramas* och *Urvasi*, m. fl. Äfven idylliska dramer funnos. Fabler, t. ex. *Panchatantra* af *Vischnu Sarman* i 5:te seklet eft. Chr. En ombildning af dessa är *Hitópadesas*, som, öfversatt på Persiska, kallas *Bilpais* fabler. Noveller, t. ex. *Vrihat Kathā* af *Somadevas*.

Hebreernas poesi var en sammansmältning af lyrik, i deras längtan efter det gudomliga, och didaktik, i deras sträfvande att inpräglade sedlighet och religiositet. Först herrskade hos dem lyriken. Emedan all mythologi saknades, fanns hvarken epos eller drama. I allmänhet finnes hos intet Asiatiskt folk egentligt drama, emedan dertill fordras individualitetens utveckling. Lyriska äro: *Davids Psalmer*, *Salomos höga visa* (en idyllisk herdedikt), *Prophetiska sångerna*. Didaktisk är

Job, ehuru med sammansmältning af lyrik. Gnomisk är *Ordspråksboken* och *Predikareboken*, elegiska *Jeremias Klagovisor*. Hos dem fanns i stället för meter en fri rhythm.

Persernas och Arabernas poesi tillhör visserligen tiden efter Christus, men bibehåller likväl den Orientaliska karakteren. Hos Perserna öfverväger epos, hos Araber och Turkar lyrik. Nästan alla spår af Persernas äldre poesi äro förloerade, och den Ny-Persiska poesien började först omkring 900 eft. Chr. och har under olika perioder fortgått till vår tid. Dessa perioder äro: 1) 913—1106, den episka perioden genom *Ferdusi*; 2) 1106—1203, då den Arabiska poesien öfvade inflytande, och den panegyriska och romantiska riktningen herrskade genom *Enweri* och *Nisami*; 3) till 1300, den mystiska och moraliserande genom *Dschelaheddin Rumi* och *Saadi*; 4) till 1397, då lyriken blomstrade genom *Hafiz*; 5) till 1494, då stillestånd var, under hvilket likväl den sista stora skalden *Dschami* lefde. Efter denna tid förföll poesien allt mer och mer. *Ferdusi's* († 1039) föregångare och förarbetare var *Anssari* († 1029), som ur gamla chrönikor sammansatte en rikshistoria på prosa, *Bastanameh*, hvilken *Ferdusi* begagnade för sitt stora, härliga nationalepos, *Schahnameh*, som omfattar Persiens hela historia till skaldens tid. *Enweri* är oöfverträfflig i panegyriska

dikter, kallade *Kassider*, hvilka böra skiljas från ett annat Persiskt och Arabiskt versslag, *Gazeler*, som blott besjunger vin och kärlek. *Nisami's Divan* (poetiska samling) innehåller *Chosru* och *Schirrin* (Persernas bästa romantiska dikt; ämnet ur *Schahnamè*), *Leila* och *Medschun* (äfvén utmärkt), *de sju skönheterne* (rikast på händelser), *Iskendernamè* (hjeltedikt om Alexander), *hemligheterne* *magazin* (moraliskt-didaktiskt). *Dschelaheddin Rumi*, hvars *Mesnewi* (af asketiskt och mystiskt innehåll) näst *Schahnamè* är den berömdaste dikt i Persien. *Saadi* († 1291) har sjungit *Gulistan* (rosengården) och *Bostan* (fruktgården), af blandadt innehåll. *Hafiz* († 1389), helt och hållet lyrisk. *Dschami* († 1492), som efterlemnade en mängd ypperliga dikter, t. ex. *Jussuf* och *Suleicha* (allegoriskt romantisk), *Beharistan* (fruktgården) på prosa och vers, *Iskendernamè*.

Arabernas skaldar hade icke, som Persernas, ett hof att samla sig vid, utan lefde mer fröströdda, om vi undantaga Haruns tid. Här finnas tvänne riktningar, en *lyrisk*, försatt med episka elementer, och en *phantastiskt-episk*, som sväfvat mellan verklighet och dröm. Deras äldsta folksånger äro sparsamma på ord, fulla af bilder, fragmentariska, djerfva och häftiga. Stafvelsemått och rim vårdas noga. Före Muhammeds tid sjöngos de sju prißkrifterna vid årliga församlingen i Ohkadh.

Dessa äro kvar under namn af *Moallakat* (de upphängda, emedan de upphängdes vid ingången af templet i Mekka) och afspegla troget andan före Muhammed, berömma den sköna, för hvilken skalden stred, hans ungdoms hjeltedater, stammens tapperhet och gästfrihet. Andra samlingar af de gamla folksångerna äro de båda *Hamaserna* af blandadt innehåll. *Koran* är visserligen äfvén poetisk, men full af tråkiga tautologier, repetitioner och bildprål. En af de största Arabiska skaldar efter Muhammed är *Montanebbi* († 915). Hans divan består af 289 ypperliga *Kassider*. Sedermera uppkommo *sagor*, ehuru Muhammed förhjudit dem. Berömdast äro *Tusen och en Natt*, som tros ursprungligen härstamma från Indien och sedan, öfver Persien, blifvit utbildade samt förökade i Arabien. Berömda äro äfvén *Hamadânis Makamer* (egentligen församlingsställen, sedan dikter, som på sådana sammankomster föredrogos) och *Ebu Seids förvandlingar*, af *Hariri*.

Turkarnes största lyriker är *Baki* († 1600). Deras poesi är annars blott en efterklang af Persernas och Arabernas.

Gemensam för hela Orientaliska poesien är striden mellan den reala och ideala världen, hvars resultat är det *phantastiska*. Genom hela denna poesi går äfvén en viss *mechanism*, som fäster sig vid ett enda ämne och blott på tusende sätt va-

rierar det, en viss stereotypisk repetition, emedan idén ännu är outvecklad, emedan själskrafterna ännu icke äro lösslitna från hvarandra och hvar för sig utbildade till en harmonisk enhet. Språket har samma bilder, fast med olika sammansättningar; samma rhythm med obetydliga nuancer. Dessutom är denna poesi, i följd af despotismen, mest *hofpoesi*, alltså *panegyrisk*, stundom svulstig och matt, stundom torr, *didaktisk*, emedan filosofien ännu icke skiljt sig från poesien.

Grekiskt-Romerska Perioden.

En helt annan form måste poesien antaga hos de fria, harmoniskt bildade Hellenerna. Der äfven var poesien af religiöst ursprung och bragtes ifrån Lycien, Thracien, Thessalien och Boeotien af prester till Grekland. Den utgjordes först af gudaspråk, siars och sibyllers, af böner vid gudstjensten, utbrott af svärmisk fromhet, under musik och dans, sedespråk, sinnebildliga betraktelser öfver natur och värld, förhärligande af gudarnes öden och kärlek eller kosmogonier, theogonier och herogonier. Kanske voro blott vid mysterierna och de religiösa ordnarna högtidssånger i bruk, som benämndes efter Ordens stiftare och föreståndare. Så omtalas: *Eumolpos*, *Melampus*, *Linus* m. fl. såsom skalder. Så var kanske äfven förhållandet med *Orpheus* (1250) och hans lär-

junge *Musaios*. Endast den förres hymner äro äkta. Den följande tiden afdelas i perioden före Persiska kriget, perioden derifrån till Alexander, utgörande blomstringstiden, Alexandriska perioden och perioden för poesiens förfall hos Byzantinerna.

Den första perioden var först episk, sedan lyrisk. Den episka perioden börjades af *Homeros* (omkr. 1000), *Iliadens* och *Odysséens* skald. Hans öfriga arbeten äro dels förlorade, dels betviflade. *Hesiodos* (i 9:de seklet) bildade genom sin *Theogoni* öfvergången till cykliska eller rent historiska epos och genom *Verk och Dagar* till den didaktiska poesien. Redan *Hesiodos* är i allt vida underlägsen *Homeros*; men ännu mer äro det de *cykliska skalderna*, som, ifrån 776 ända tills det historiska i deras epos öfvergick genom *Herodot* till historien på prosa, besjongo till stor mängd sagocyklerna om Europa, Herakles, Dionysos, Thebanska kriget, Argonauterna, Theseus, Danaiderna, Amazonerna och hjeltarnes hemfärd (*Nostos*) från Troja. Den didaktiska poesien framträdde i *gnomer* (*Pythagoras*), i *fabeln* [*aïros*] (*Aëso*pus), i de egentliga *lärodikterna* (*Parmenides*, *Zenophanes*, *Empedokles*, om tingens natur).

Lyriken uppkom i början af 8:de seklet, då konungaätterna och herolifvet slutades, stammarne söndrades till egna stater, själfkänsla vaknade med frihetssinnet, och den republicanska författningen

öfver allt infördes. De olika stammarne utbildade efter sin olika karakter lyriken på olika sätt. Man skiljer nämligen mellan den *Joniska*, *Æoliska* och *Doriska* stammen. Den *Joniska* var mer phantastisk än djup och innerlig, mer veklig än kraftig, mer passionlig, klagande och sinnligt glödande, än frisk och idealisk. Dess poesi var rhythmisk; den utbildade *elegien* och *jamben*. Den politiska *elegien* uppfanns af *Kallinos* (777) och *Tyrtæos* (680), af hvilken sednare vi ega kvar trenne energiska *elegier*. Det *gnomiska* elementet hos *Solon* och *Theognis* blef sedan *epigrammatiskt*. *Mimnermos* (600) uppfann den erotiska *elegien* och bearbetade den ypperligt. Mer bitande och satirisk än mild var *Archilochos* (715), som uppfann *jamben*. När den djupare känslan försvann, uppkom en sällskapslifvet besjungande lyrik genom *Anakreons* (500) sång, som var naiv, lefnadslustig och ljuf. Den *Æoliska* lyriken var mer musikalisk, melancholisk, djupkänslig, rask och rörlig; den bestod i *scholier* (dryckessånger) och *oder*. *Terpandros* (670), *Alkæos* och *Sappho* (600) höra hit, af hvilka *Alkæos* är kraftfull, *Sappho* passionlig och trånande. Den *Doriska* sången förenade den *Joniskas* behag med den *Æoliskas* djup och var chorisk, likasom den *Æoliska* var strophisk. Hit höra *Alkman* (670), *Stesichoros* († på Sicilien 556) och den största, *Pinda-*

ros (f. 520, † 490), hvars sånger vid de Olympiska, Pythiska, Nemeiska och Isthmiska spelen äro utmärkta af den högsta lyriska uppflygt, med episka och gnomiska ingredienser, ofta fragmentariska och dunkla.

Efter Persiska krigen blomstrade egentligen den *dramatiska* poesien, och detta i Athen. Den uppkom vid Bacchusfesterna; *choren* ur de dithyrambiska och phalliska chorsångerna; handlingen ur berättande mellansånger. *Thespis* (594) grundade tragedien, som har sitt namn af *τράγος*, emedan en bock vid dessa fester offrades åt Bacchus; *Susarion*, *Kratinos* och *Epicharmos* komedien, som har sitt namn af *κῶμος* och *ὥδιον*, emedan dedrogo omkring i byarna och sjöngo. De största tragedierna äro *Æschylos* († 515), *Sophokles* († 404) och *Euripides* († 406); den största komediförfattaren *Aristophanes* († 386). Hos *Æschylos*, hvars föregångare *Phrynichos* skrivit *Milets* eröfring, öfverväger ännu lyriken egentligen i *chören* (som i Grekiska dramat utgjordes af handlingens åskådare, fast idealiserade, som uppehöll tanken på ödet, på fädernas exempel och lärdomar, reflecterade öfver människolifvet i allmänhet, tröstande, varnande och hotande hjelten), och handlingen är icke fullt utvecklad. Allt är hos honom titaniskt, kolossalt och öfvermenskligt, likasom hos *Sophokles* allt är idealiserad mensklighet, hos *Euripides*

hvardaglighet. *Æschylus* väcker derföre mest skräck och förvåning; hans språk är djerft, lyriskt, Pindariskt. Han visade, huru all menskelig handling måste duka under för ödet, utan att, såsom *Sophokles*, försona denna strid mellan människans sedliga frihet och den allmänna verldsordningen, ödet. *Sophokles* utvisar också höjden af Grekisk poesi; i hans tragedier råder harmoni mellan chör och handling, djup pathos, musikaliskt språk. *Euripides* åter är declamatorisk, sophistisk, osedlig, vedervärdigt känslös och medlidsam, passionlig, satte chören utom allt sammanhang med handlingen, gjorde ödet till en slump, braskar för mycket med gudauppenbarelser, prålar för mycket med sentenser och älskar att se sina hjeltar träda fram i trasor, för att väcka medlidande, hvilket var hans högsta ändamål. Passionerna skildrade han dock mästertligt. Man har äfven af honom kvar ett *satyrspel* (en tragico-komedi med chör af satyrer, ämnet mest ur *Herakles'*, *Dionysos'* och *Odysséens* cykel; framlemnades alltid för priset tillika med en trilogi eller tre tragedier). Den gamla komedien var helt och hållet politisk; så *Aristophanes'*, som med den mest rika komiska phantasi beskrattade sin tids politiska, religiösa och ästhetiska förirring genom en framställning af världen upp- och nedvänd.

Den Alexandriska perioden i poesien utmärker

sig derföre, att den sednare då blef hofpoesi, lärd, förständig, en imitation efter de gamla skalderna, och äntligen lade högsta vigten på språket och tekniken. Den fria poetiska andan saknades. Utmärktast var Alexandriska scholan i *idyllen*. En conventionell och förslappad tid måste vända sig tillbaka till landsbygden och naturen; men den kunde icke afkläda sin förkonstling. *Idyllerna* hade sin närmaste förebild i *Mimerna* af *Sophon* från Syrakusa (420) och skrefvos af Sicilianska skalderna: *Theokritos*, under de båda första *Ptolemæernas* regering, och de samtida *Bion* och *Moschus*, äfven från Syrakusa. Elegiska skalter (icke vemodiga, utan skildrande idel sinnlig fröjd och kärlek) voro *Philotas* (300) och hans lärjunge *Hermesianax*, som är ypperlig; *Kallimachos* (omkr. 247) i Alexandria, som utom lyrik skref *Berenikes* Hår och *Ibis*, hvilka äro öfversatta, den förra af *Catullus*, den sednare af *Ovidius*. Parodier skref *Timon* (omkr. 272), tragedier *Lykophon* (275), hvars *Cassandra* vi känna. Komedier skrefvo *Menander* och *Philemon*, som båda utmärkte sig genom psykologisk finhet, elegant dialog, mångsidig moralisk reflexion. Epos var blott en imitation af det Homeriska, så *Apollonii Rhodii* (296—222) *Argonautika*, som i språk åtminstone upphinner förebilden. Didactici voro: *Aratos* (270), som skref *Phenomena* och *Diosemeia*, *Nikandros* (160)

Theriaka och Alexipharmaka, *Appianos* (180 eft. Chr.), *Haliwtika*, *Kynegetikon*.

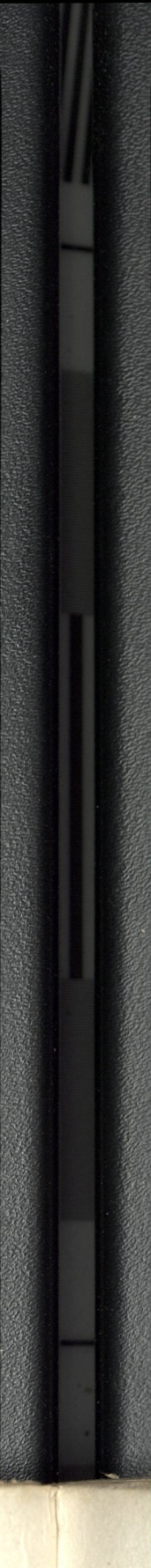
Öfvergången från den antika till den Byzantinska tiden i poesien skedde genom romaner, hvilka endast kunde uppkomma på en tid, då den antika bildningen var i sin grund upplöst och förslappad. De första, som skrefvo någon liknelse till roman, voro *Aristoteles' lärjunge*, *Klearchos* (300 f. Chr.), *Aristides* (100), *Lukios* (*Lukianos* och *Apulejus* hafva förvarat fragmenter af dessa), *Konon* (30 f. Chr.) och *Parthenios* (81 eft. Chr.). De egentliga romanerna voro de *Milesiska sagorna*, som uppkommo i det yppiga Milet af stadsanekdoters sentimentala behandling. De mest berömda romanförfattarne äro: *Jamblichos*; *Heliodoros* (400 e. Chr.), som skref den bästa, *Theogenes* och *Charikleia* eller *Æthiopika*. Hans imitator var *Achilleus Tatios* (efter 400), i *Klitophon* och *Leukippe*. *Longos* skref *Daphnis* och *Chloe*; *Xenophon* från *Ephesos* *Ephesiaka* m. fl. Alla äro svulstiga och sentimentala.

Den Byzantiska poesien var en svag efterklang efter de Gamle. De så kallade *Anthologier* samlades af Byzantinare, hvilka begagnade de äldsta samlingarna, som nu äro förlorade. De märkvärdigaste eposförfattarne voro: *Kointos* (400); *Musaios* (450) *Hero* och *Leander*; *Nonnos* (500) *Dionysiaka*; *Thryphiodoros* (500) *Iliions förstöring*;

Koluthos Helenas bortröfvande. Samma ämne be-
sjöngs af *Moschos* (1500).

Romerska Poesien.

Poesien var hos Romarne en drifhusplanta, alla former voro lånta, och många arbeten blott öfversättningar från Grekerna (utom satiren), ehuru icke kan nekas, det en Romersk anda inblästes i dessa skapelser. Romarne voro ett praktiskt folk, som ansåg poesien för blott lux. Ett nationellt epos kunde icke finnas hos dem, emedan skriftspråket först blef utbildadt, då redan de gamla hjelteminnena från stadens första tid voro bortglömda; dramat kunde icke heller trifvas hos ett folk, som fann mera lust i fäktarespel och djurhetsningar; dessutom ansågs det förnärmande för den Romerska värdigheten, dels att ses i nationalseder persiflerade i komedien, dels i allmänhet att uppträda såsom histrioner. Äldsta poesien hos dem voro de *Saliska* och *Arvaliska brödernas sånger*, *soldatsånger*. Först uppfördes *mimiska festsånger* vid landtliga högtider på *saturniska* och *fescenniska verser*, *fabulae atellane*, *osciscæ spel* m. m. Språket började först bildas af *Livius Andronicus* (omkr. 240), *Ennius* († 169) och *Nævius*, som öfversatt från Grekerna, t. ex. *Homerus*, *Cypriska Iliaden*, äfvensom de författat *Romerska epos*, nu förlorade. Föga annat än öfver-

(† 10
88) A
leis, C
röfvan
mersk
föreb
lejus
tamo
Amo
verla
misk
Rom
(†
sterl
för
nām
oma
kern
smic
sta
som
upp
och
la
icke
hon
Ter

lar och den af dem, som kallas *Ars Poetica*, äro de bästa Romerska. Bland Romarnes öfriga lyriker förtjena blott följande att nämnas: *Catullus* († 49 f. Chr.) är i synnerhet stark i det smånätta, det naiva, ömma. *Tibullus* († 30 f. Chr.) är naturlig, öm, svärmande, kärleksluf, men kyskare än *Catullus*. Han är ett fulländadt mönster i känslans sanning och uttryckets behag. *Propertius* († 16 f. Chr.) är sämre än dessa båda, ehuru han äfven är energisk; men han vill prunka med lärdom, likasom *Alexandrinerna*, hvilka han imiterade. Den lyriska rigtningen har öfvervigt hos *Ovidius* († 16 e. Chr.), som i många konstformer rört sig med ovanlig lätthet, men utan idealiskt djup. Den lättaste versification, småqvickhet och smidighet kunna icke fränkännas honom, ehuru han i följd af tidens sedeförderf rigtade sin förmåga på mindre prisvärda ämnen. Såsom satirskaldar efter *Horatius* äro *Persius* († 63 eft. Chr.), *Juvenalis* († 90 eft. Chr.) och *Petronius* († 135) de minnesvärdaste, hvilka alla skarpt och bittert gissla tidens sedeförderf.

En Latinsk poesi fanns under hela Christna tiden och fortfar ännu. De berömdaste Christna skaldar, som sjungit på Latin, äro *Prudentius* († 405) och *Sedulius*. Sedan följde otaliga, dels poesier, dels legender under Medeltiden af munkar.

Medeltidens eller Romantiska *) Poesien.

Genom Germaniska stammarnas eröfring af Romerska riket sammanblandades båda språken (det Germaniska och det Romerska); det var först efter 10:de seklet, som de sammansmält med hvarandra, så att de kunde begagnas till skriftspråk. Poesien är under denna tid föga bekant. Först när språken voro utbildade, och när den romantiska verldsåsigtsens alla elementer amalgamerat sig med hvarandra, uppkom den romantiska poesien. Först behandlades under denna tid epos, sedan lyriken och sist allegorien. Vi kasta en blick på poesiens utveckling hos olika folkslag under Medeltiden.

Den Syd-Franska poesien, eller *Troubadourernas*, började först af alla, nämligen 1100. Den var mest lyrisk, ehuru episka och didaktiska arbeten icke heller saknades. *Troubadourer* kallades dessa sångare (af *trovare*, uppfinna, dikta, likasom poet af *ποίηω*, göra, skapa) till skilnad från *Jongleurerna* (*Joculatores*, gycklare), som sjöngo sångerna, när troubadourren icke kunde sjunga; men sedan blefvo *Jongleurerna* lindansare, marknadssångare etc. Sjelfva kallade *Troubadourerna* sitt skaldskap *art*.

*) Romantisk kallas poesien, emedan det språk, hvar på den skrefs, *Romaniskan*, härstammade från *Romarne*.

de trobar, annars *gai saber, gaya sciencia* (den glada vetenskapen). Den första är *Wilhelm IX*, Grefve af Poitiers (1087—1127), ty furstarne sjöngo äfven. Imellan 1250—1290 blomstrade denna poesi i Provence. Kärleken var hufvudämnet för all sång, och denna hade flera arter: *serenas, descots, pastorella* etc. De satiriska styckena kallas *Sirventes*. *Tenzoner* voro de täflingssånger, som afsjöngos utan förberedelse inför *cours d'amour* (kärlekshof, der damer voro bisittare och domare) öfver någon svår fråga i kärleksförhållanden. Deras episka sånger behandlade mest helgons lefverne eller ämnen ur den Bretoniska och Carolingiska cykeln. Den Provençaliska poesien utbreddes äfven till Catalonien och kallades der den *Limosinska*, äfvensom till Sicilien och Italien, samt Tyskland. Den slutade i Provence genom de oroligheter och förhärjningar, som derstädes åtföljde Albigenserkrigen, och kunde genom nu stiftade akademier icke upplifvas. Provence's sköna språk, *langue d'oc*, nedsjönk till en blott *patois*, sedan Provence förenades med Franska monarchien, och Nordfranskan (*langue d'oïl*) blef stats- och hofspråk.

Den Nord-Franska poesien idkades af Trouverer och var öfvervägande episk. Huru vida den började något före eller efter den Provençaliska, är oafgjordt. Med Englands' eröfring af Nor-

manderna 1066 hemtade Trouvererna derifrån sagömmen. De sagocykler, som här bearbetades under Medeltiden, voro följande: 1) *Det nationella Franska Epos* om Carl den Store och hans 12 paladiner, hans strid med sina vasaller och med Saracenerna, mot hvilka han förlorade många af sina hjeltar i slaget vid Roncevaux. I denna cykel förekomma hans moder Bertha med stora foten, Haymondsbarnen, Flos och Banceflor, Wilhelm af Orange m. m.; 2) den *Normandiska* cykeln, om Normandernas hertigar, Robert djefvulen, Richard utan fruktan, och 3) *Britanniska Epos* om Konung Artus, en Britannisk konung, och de tolf kämparne vid hans runda bord, om Merlin, Lancelot, Iwain. Dertill kom sedan sagokretsen om *den heliga Graal* (sanguis realis, Christi blod, hvilket säges blifvit upphemtadt af Nicodemus i ett kärl, som sedan förvarades af Perceval, Titurel, Lohengrim m. fl.); 4) om *Trojanska Kriget* och *Alexander*, hvilka ämnen romantiserades; 5) *Contes et Fabliaux*, af blandadt, andligt, verldsligt eller satiriskt, innehåll. Deras lyrik bestod af *Chansons*, och deri imiterades mest Provençalerna; deras största didaktiska poem är *Romanen om Rosen* (en allegorisk dikt) af *Wilhelm v. Lorris* och fortsatt af *Jean de Meun* i 13 seklet. Dertill kan läggas *Reinecke Fuchs*, som uppkom i Frankrike under 12:te seklet samt behandlades i Tyskland och på flera ställen.

or-
och
lr-
ssi-
md)
glo-
den
iska,
tliga
efvos
xan-
kän-
edel-
n se-
ceros.
tugal
eira i
nt ett
s ob-
bear-
ng af
et till
ro de
h hans
loren-

tinska
lärare
L
(kärle
biska
här e
vand
nas i
klet,
maka
zels
mani
De
först
mann
scher
ven
Voge
rich
af d
är d
Walt
med
lig,
sinn
Seda
af F

nesånger, och i stället fattade *Meistersånger* (i början af 14:de seklet) lyran. Dessa voro borgare och handverkare i Tyska städer (Nürnberg, Strassburg, Mainz, Colmar, Frankfurt am Main m. m.), som förenat sig till akademier (skrän), der poesien efter sina regler (tabulatur) öfvades såsom ett handverk, hvarföre den mestadels blef blott andefattigt rimmeri. Dessa fortforo in i 17:de seklet. Vigtigt är, att de genom sina *Fasnachtsspiele* och *Schwänke* gäfvö anledning till det nya dramats uppkomst. Under hela Medeltiden utgjordes nämligen allt drama af bibliska historier, som uppfördes i templan af de andliga och delas i *Mysterier* (bibliska) samt *Moraliteter* (allegoriska, der dygder och laster uppträdde). Den berömdaste af *Meistersånger* är skomakaren i Nürnberg *Hans Sachs* (1494—1576), som rimmat många folianter, i hvilka åtminstone något förtjenar läsas. *Meistersångarnes* lyrik bortträngdes af folkvisor i 15:de och 16:de seklerna. Epos blef rimchrönika, riddareböckerna upplöstes i prosa och blefvo folkböcker. De sista yttringarne af poesi i Tyska Medeltiden voro äfven allegoriska och didaktiska, t. ex. *Reinecke Fuchs*, i slutet af 15:de seklet af *Henr. v. Alkmar* eller *Nic. Baumann*, *Narrenschiff* af *Brant*, *Narrensbeschwörung* och *Schelmenzunft* af *Murner*, *Froschmäussler* af

Rollenhagen, *Theuerdank* af *Pfinzing*, flera arbeten af *Joh. Fischart*, en Tysk *Rabelais*.

Nyare Tiders Poesi.

Italiens poesi börjar med *Dante* († 1321), som skapat Italienska språket och skrifvit det originellaste arbete i Italien, *Divina Commedia*, ett allegoriskt epos, som afspeglar alla Medeltidens riktningar. Det indelas i helvetet, skärselden och paradiset, genom hvilka skalden ledes af *Virgilius* och *Beatrix*. Namnet *Commedia* bär det, emedan det slutar lyckligt; *Divina*, emedan det afser religiösa ämnen. *Dante* har äfven skrifvit lyrik. *Troubadourernas* sång förädlades af *Petrarca* († 1374), som på ett musikaliskt språk i sonetter och canzoner firat sin *Laura*. Han gjorde äfven gamla literaturen bekant i Europa och skref sjelf poesier på Latin. Han har såsom sonettskald haft otaliga efterhärmare. *Boccaccio* († 1375) bildade Italienska prosan genom sina 100 noveller (*Decamerone*). Honom efterföljde i novellen *Sacchetti* († 1400) och *Bandello* († 1562). Äfven uti Italien utbildade sig dramat ur mysterier (*Vangelii*, *Istorie Spirituali*), ur hvilka småningom farcen uppstod med stående charactersmasquer (*Dottore*, *Arlechino*, *Pulcinella*), som improviserade. Detta kallades *Commedia del arte*, till skilnad från *Com-*